

कुष्ठरोग अवस्थाको एक ऋलक

(सन् २०२५ जनवरी महिनामा प्रकाशित)

कुष्ठरोग बारे जान्नेपर्ने तथ्यहरू

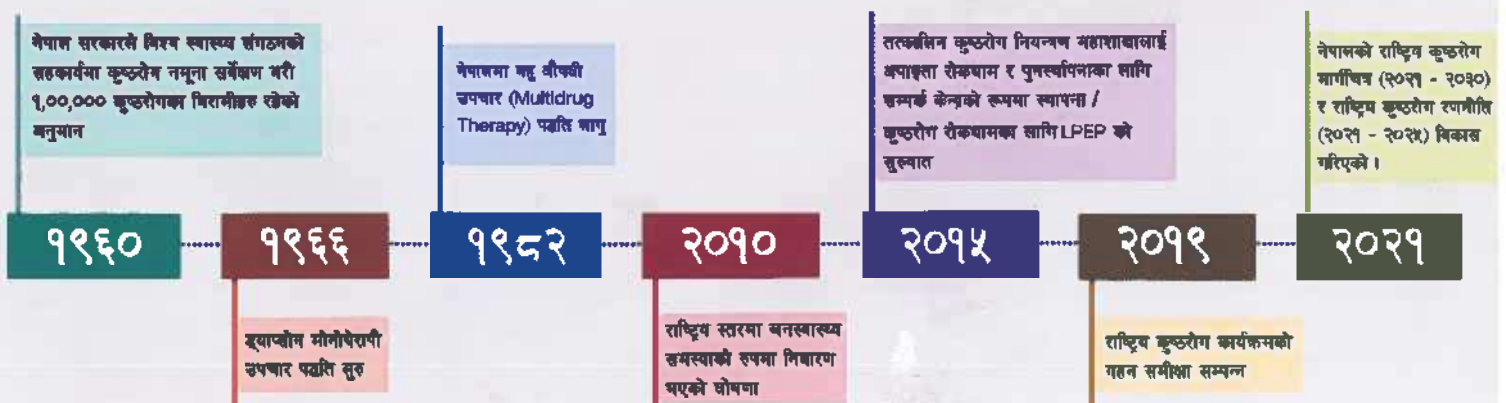
- कुष्ठरोग (ह्यान्सेन रोगको नामले पनि चिनिन्छ) एक प्रकारको कम संक्रामक रोग हो, जुन माइकोब्याक्टेरियम लेप्रे नामक किटाणुका कारण लाग्दछ।
- उपचार नगरेको कुष्ठरोग बिरामीसँग लामो समयसम्म सम्पर्कमा आउने व्यक्तिलाई मुख्यतः श्वास प्रश्वासको माध्यमबाट यो रोग सर्न सक्छ।
- यो रोग बहु-औषधी उपचार (Multi-drug Therapy) विधिद्वारा निको हुन्छ। समयमा नै उपचार नगरेमा यो रोगले छाला, स्नायु, हातगोडा र बाँझामा गम्भीर वा स्थायी क्षति पुऱ्याउन सक्छ।

सन् २०२३ को विश्वव्यापी अवस्था

- १८४ देशहरूमा कुष्ठरोगका बिरामी देखिएका थिए।
- १,८२,८१५ नयाँ बिरामीहरू पत्ता लागेका थिए।
- ७२% (१,३१,४२५) नयाँ बिरामीहरू दक्षिण-पूर्वी एसिया क्षेत्रबाट रिपोर्ट भएका थिए।
- नयाँ बिरामीहरूमध्ये ३९.८% (७२,८४५) महिला र ५.६% (१०,३२२) बालबालिका थिए।
- नयाँ बिरामीहरूमध्ये ५% (९,७२९) मा अपाङ्गता देखिएको थियो।
- सन् २०२२ (१,७४,०८७ बिरामी) को तुलनामा २०२३ मा ५% बढि कुष्ठरोगका नयाँ बिरामी पत्ता लागेका थिए।
- सन् २०२३ को अन्त्यसम्म विश्वभर १,७२,५१० बिरामीहरू उपचारमा थिए।

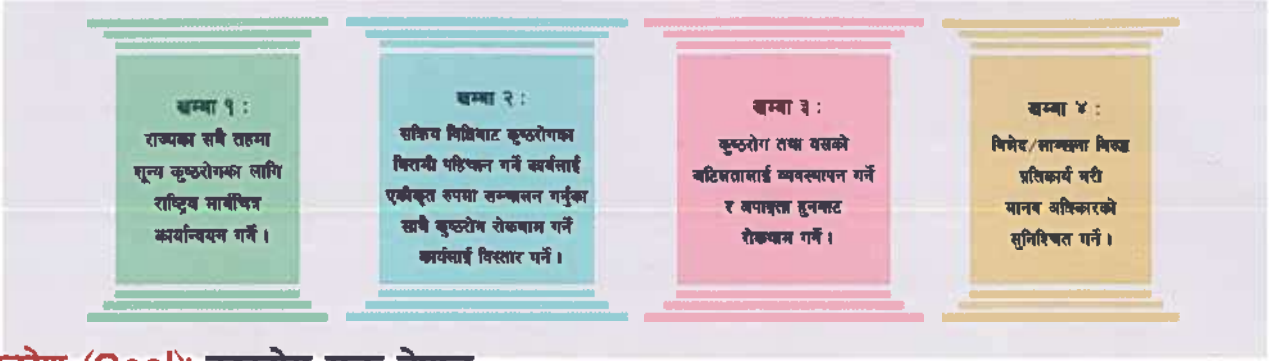
स्रोत: <https://www.who.int/data/gho/data/themes/topics/leprosy-hansens-disease>

राष्ट्रिय कुष्ठरोग कार्यक्रमका कोसेढुङ्गाहरू

राष्ट्रिय कुष्ठरोग रणनीति २०२१-२०२५

चार रणनीतिक स्तम्भहरू

• दृष्टिकोण (Goal): कुष्ठरोग मुक्त नेपाल

लक्ष्य: कुष्ठरोगको फैलावटलाई अवरुद्ध गरेर जिल्ला र स्थानीय तहमा कुष्ठरोग निवारण गर्ने ।

- ▶ (यदि कुनै स्थानीय तहमा लगातार पाँच वर्षसम्म १५ वर्ष मुनिका बालबालिकामा कुष्ठरोगका स्थानीय नयाँ बिरामीहरू शून्य रहन्छ भने, त्यसलाई कुष्ठरोग फैलावट अवरुद्ध भएको भनेर परिभाषित गरिएको छ ।)

मुख्य उपलब्धिहरू

- नेपालले सन् २०१० मा राष्ट्रिय स्तरमा जनस्वास्थ्य समस्याको रूपमा कुष्ठरोग निवारणको लक्ष्य हासिल गरेको थियो ।
- कुष्ठरोगको विश्वव्यापी रणनीति (२०२१-२०३०) को आधारमा नेपालले शून्य कुष्ठरोगका लागि राष्ट्रिय मार्गचित्र (२०२१-२०३०) र राष्ट्रिय कुष्ठरोग रणनीति (२०२१-२०२५) तयार गरी कुष्ठरोगको फैलावटलाई अवरुद्ध गरेर जिल्ला र स्थानीय तहमा कुष्ठरोग निवारण गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।
- सन् २०१९ र २०२३/२४ बीचको समयावधिमा वार्षिक नयाँ कुष्ठरोगका बिरामीहरूको संख्यामा २५%, नयाँ बालबालिकामा कुष्ठरोग पत्ता लाग्ने दर ४२% र नयाँ कुष्ठरोगका बिरामीहरूमा १५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको संख्या ४८% ले घटेका छन् ।
- कुष्ठरोगका बिरामी शून्य भएका स्थानीय तहहरूको संख्यामा वृद्धि भएको छ । जसमा सन् २०१९ (आधार वर्ष) मा ६५ पालिका रहेकोमा हाल आ.व. २०२३/२४ मा ३५३ पालिका/स्थानीय तहहरूमा कुष्ठरोगका बिरामी शून्य छन् ।

हाल संचालनमा रहेका कार्यक्रमहरू

- सबै स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा नियमित कुष्ठरोगको सेवा प्रदान गरिन्छ ।
- उच्च भार भएका क्षेत्रहरूमा सम्पर्क परिक्षणसहित सक्रिय विधिबाट बिरामी पत्ता लगाउने कार्य राष्ट्रिय कुष्ठरोग कार्यक्रमको उच्च प्राथमिकतामा रहेको छ ।
- सरकारले बिरामीहरूलाई निःशुल्क बहुऔषधी उपचार विधि (MDT) प्रदान गरिरहेको छ ।
- कुष्ठरोगको कारण अपाङ्गता भएका बिरामीहरूको लागि सुधारात्मक शल्यक्रिया निःशुल्क र नियमित रूपमा प्रदान गरिरहेको छ ।
- कुष्ठरोग रोकथामका लागि एक मात्रा रिफाभिसिन (Leprosy Post-Exposure Prophylaxis) कार्यक्रम उच्च भार भएका जिल्ला/पालिकाहरूमा संचालन भइहेका छन् ।

कोहि चुनौतीहरू

- सन् २०१० मा राष्ट्रिय स्तरमा जनस्वास्थ्य समस्याको रूपमा निवारण भए पछि कुष्ठरोगका सूचांकहरूमा स्थिरता ।
- कुष्ठरोग कार्यक्रमप्रति स्थानीय तह/सरोकारवालाहरूको प्राथमिकतामा कमी ।
- कुष्ठरोगसंग सम्बन्धित दक्ष जनशक्तिको कमी ।
- कुष्ठरोगका जटिलताहरूको लागि आवश्यक हेरचाह सेवा तथा प्रेषणको पहुँचमा सीमितता ।
- कुष्ठरोग प्रति विद्यमान सामाजिक विभेद ।

अवसरहरू के-के छन् ?

- स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट उच्च स्तरको राजनीतिक प्रतिबद्धताका साथ कुष्ठरोग प्रभावित व्यक्तिहरूप्रतिको विभेद/ लाञ्छना र भेदभावको अन्त्य गर्न २० औं विश्वव्यापी अपिल (Global Appeal) २०२५ लाई समर्थन ।
- कुष्ठरोग निवारणको हालको गतिलाई तीव्रता प्रदान गर्न राष्ट्रिय कुष्ठरोग सम्मेलन २०२५ संचालनको प्रक्रियामा रहेको ।
- सासाकावा हेल्थ फाउन्डेसन (Sasakawa Health Foundation) को निरन्तर सहयोग तथा अन्य दाताहरू र साझेदारहरूसँगको सहकार्य ।

आगामी योजना

- कुष्ठरोग निवारणको लागि आर्थिक स्रोत - आन्तरिक लगानी तथा राजनीतिक प्रतिबद्धताको लागि वकालत गर्ने ।
- शून्य कुष्ठरोगको लक्ष्य प्राप्त गर्न सबै सरोकारवालाहरूको सहभागिता सहित राष्ट्रिय साझेदारी स्थापना गर्ने ।
- स्वास्थ्य सेवा प्रणालीमा गुणस्तरीय सेवाहरूको लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- उच्च भार भएका जिल्ला र स्थानीय तहमा सक्रिय विधिबाट कुष्ठरोग पत्ता लगाउने कार्यक्रमद्वारा रोग निगरानी अभिवृद्धि गर्नुका साथै तथ्यांक र विरामी प्रमाणीकरण सहित केसमा-आधारित निगरानी प्रणाली स्थापित गर्ने ।
- कुष्ठरोग रोकथामका लागि लेप्रोसी पोष्ट एक्सपोजर प्रोफाइल्याक्सीस (LPEP) कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गर्ने ।
- कुष्ठरोगसँग सम्बन्धित विभेद/ लाञ्छना र भेदभाव हटाउने कार्यहरू तीव्रताका साथ अघि बढाउने ।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
इपिडिमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखा
टेकु, काठमाडौं

Some Challenges Remain

- Stagnant Leprosy indicators since national level elimination as a public health problem in 2010.
- Inadequate routine surveillance system.
- Inadequate domestic funding- low priority.
- Limited capacity and leprosy expertise.
- Limited access or referral to essential care services for leprosy complications.
- Stigma and discrimination towards people affected by leprosy.

What are the Opportunities?

- High level political commitment from MoHP through 20th Global Appeal 2025 to End Stigma and Discrimination against Persons Affected by Leprosy.
- National Leprosy Conference 2025, which will accelerate the current momentum for leprosy elimination.
- Support from Sasakawa Health Foundation and collaboration with other donors and partners.

Way Forward

- Advocate for political commitment to sustain resources for leprosy in integrated context including domestic investment.
- National partnerships for zero leprosy and zero leprosy roadmaps engaging all stakeholders.
- Enhance capacity building in the healthcare system for quality services.
- Strengthen the disease surveillance through Active Case Finding in high endemic districts and local levels.
- Case-based surveillance system including data verification and case validation in endemic districts.
- Scale up Leprosy Post-Exposure Prophylaxis for prevention of leprosy.
- Intensify actions to reduce stigma and discrimination related to leprosy.

Government of Nepal
Ministry of Health and Population
Department of Health Services
Epidemiology and Disease Control Division
Teku, Kathmandu

LEPROSY FACT SHEET

Published in January, 2025

What basic facts you need to know ?

- Leprosy, also known as Hansen's disease, is a less infectious disease caused by a type of bacteria, *Mycobacterium Leprae*.
- The bacteria are transmitted via droplets, from the nose and mouth, during close and frequent contact with untreated people.
- The disease is curable with multidrug therapy. Untreated, leprosy can cause progressive and permanent damage to the skin, nerves, limbs, and eyes.

How was the Global Situation in 2023 ?

- 184 countries reported leprosy cases.
- 182,815 new cases were detected.
- 72% (131,425) of new cases were reported in the South-East Asia Region.
- 39.8% (72,845) of new cases were among females and 5.6% (10,322) cases were children.
- 5% (9,729) of new cases had disabilities.
- Case detection increased by 5% in 2023 compared with 2022 (174,087 cases).
- At the end of 2023, 172,510 cases were under treatment globally.

Source: <https://www.who.int/data/gho/data/themes/topics/leprosy-hansens-disease>

What were the milestones of the National Leprosy Program, Nepal?

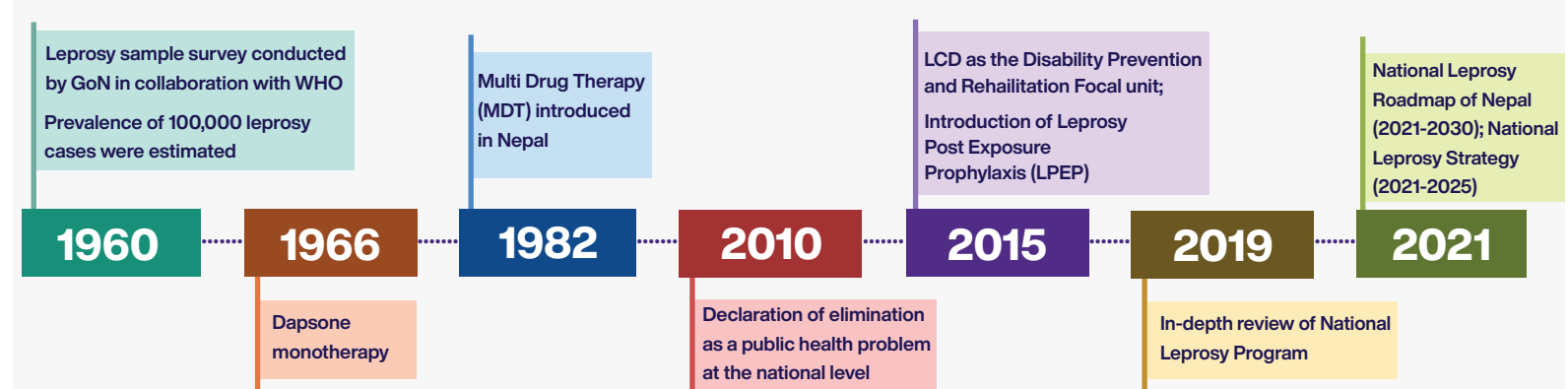

Figure 1: Milestones of National Leprosy Program

Where are we now and what we need to achieve by 2030?

SN	Indicator	2019 (Baseline)	2023/2024 (Current status)	2030 (Target)
1.	Number of annual leprosy cases	3282	2472 (25% reduction from baseline)	985 (70% reduction from baseline)
2.	Rate of new leprosy cases with G2D (per million population)	5.3	6.3	zero
3.	New child leprosy case detection rate (per million child population)	30	17.3	<1
4.	Number of child cases among new leprosy cases	260 (7.9% child case proportion among new leprosy cases)	136 (5.5% child case proportion among new leprosy cases)	10 (1% child case proportion among new leprosy cases)
5.	Number of child G2D among new child leprosy cases	2 of 260 new child cases	2 of 136 new child cases	0
6.	Number of municipalities with zero leprosy cases	65/753	353	565

NATIONAL LEPROSY SITUATION FY 2080/81 (2023/24)

[Mapping of Districts-wise Leprosy Prevalence Rates FY 2080/81 (2023/24)]

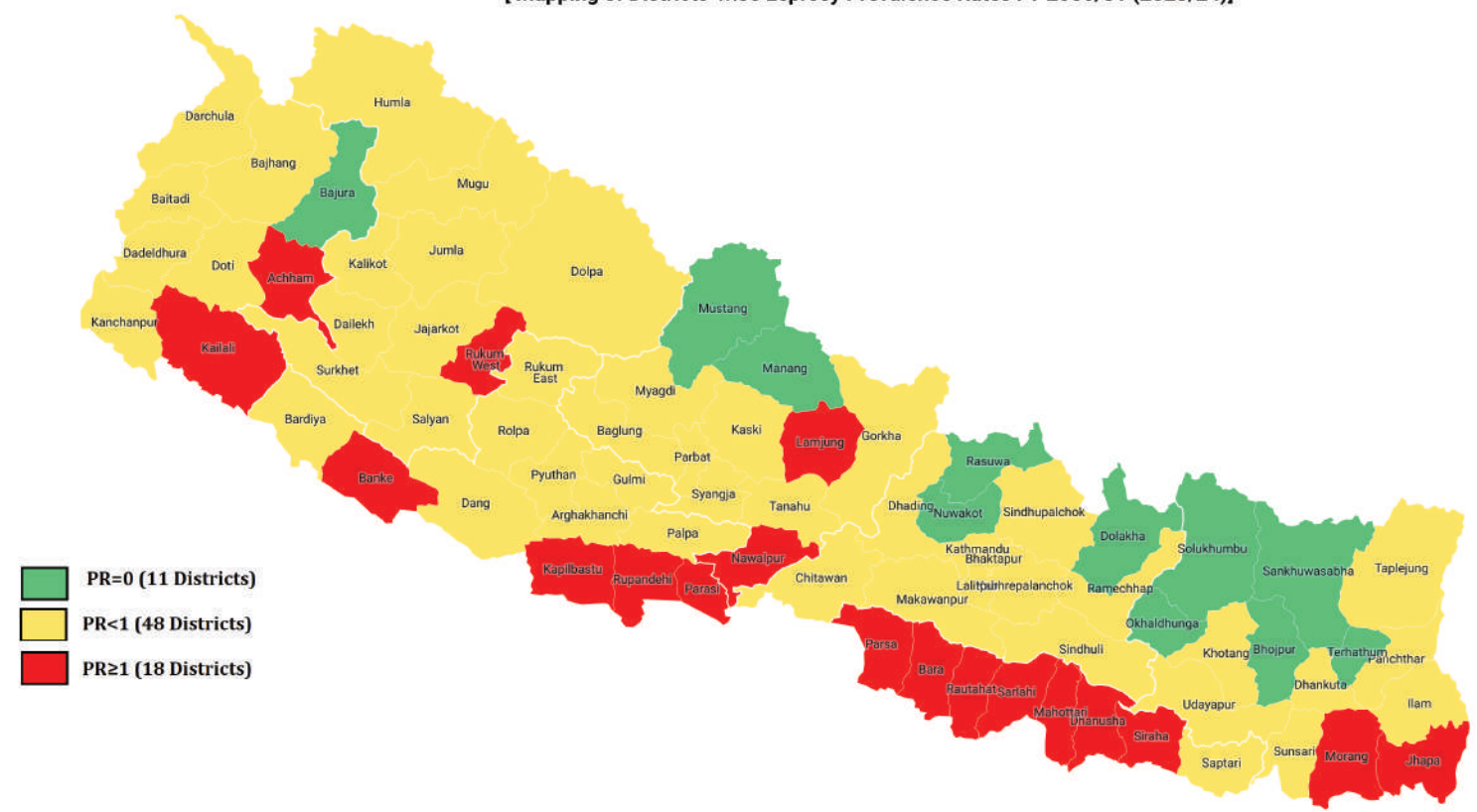
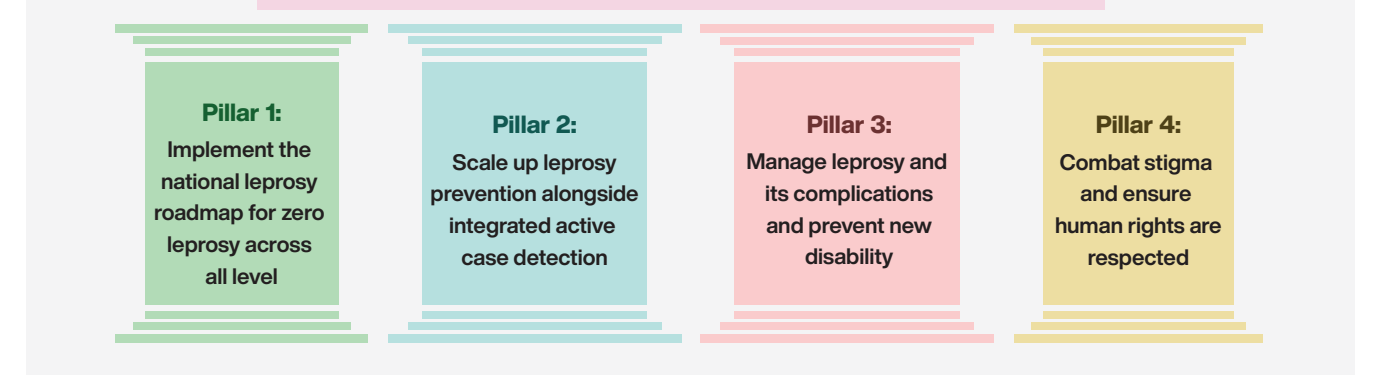

Figure 2: District wise mapping of the Leprosy Prevalence Rate

Toward Leprosy Free Nepal

Four Strategic Pillars of Leprosy Elimination Programme

Four strategic pillars of the National Leprosy Strategy 2021-2025

- **Goal:** Elimination of leprosy transmission (interruption of transmission of leprosy) at the subnational level (municipality).
 - ▶ Zero new autochthonous child leprosy for consecutive five years at the municipality level.

What are the key achievements?

- Nepal has achieved elimination of leprosy as a public health problem at National level in 2010.
- Government has developed a Roadmap for Zero Leprosy (2021-30) and National leprosy strategy and action plan (2021-2025) aligning to the Global Leprosy Strategy 2021-2030, with a goal of elimination of leprosy (interruption of transmission) at sub-national level (municipality).
- 25% decrease of the number of annual new leprosy cases between 2019 and 2023/24.
- 42% decrease of the new child leprosy case detection rate between 2019 and 2023/24.
- 48% reduction of the Number of child cases among new leprosy cases between 2019 and 2023/24.
- Increase of the number of municipalities with zero leprosy cases from 65 (2019 baseline) to 353 (2023/24).

What are the ongoing interventions?

- Routine leprosy services are provided at all levels of health facilities.
- Active case detection including contact examinations at high burden areas remains a high priority for the National Leprosy Program.
- The government is providing Multi-Drug Therapy to patients free of costs.
- Reconstructive surgery for patients with disabilities are consistently provided for free .
- The government has endorsed and implemented preventive strategy of post-exposure prophylaxis with single dose rifampicin.